

G eandewei

KERKBLAD

Jaargang 30 - nummer 23
vrijdag 15 december 2023
editie Drachten

Protestantse
Kerk

Hulde en aanbidding

Een kwetsbaar Kind,
bereikbaar voor iedereen

Hou je olielampje brandend

De lieder oan 'e himel ta

Column Gryt van der Galiën

Bedside Singers

'Zingen op verzoek voor mensen in de laatste levensfase: voor de ziel op reis.' Een intrigerend artikel lees ik in mijn dagblad. Rond het sterfbed zit een klein aantal mensen, zacht zingend. Een slaaplied, een wiegelied, al naar gelang de zieke aankan. Maar steeds rustig en met compassie. Met als doel dat de toegezongene zich ontspant en toelaat wat komt; en de ziel zich vredig onthecht en op reis gaat. Bedside Singers zijn niet religieus gebonden en wijzen niemand af. Cultuur bepaalt welk lied wordt gezongen. In ons land groeit het verzoek om Bedside Singers. Een filmpje op internet neemt je mee in een teer ritueel van 'laatste momenten'.

Dan doemt het beeld op van de bekeerde, streng gelovige Hans Sievez, uit het boek *Knielen op een bed violen* van Jan Siebelink. Hoe hij op zijn sterfbed wordt begeleid door broeders in het geloof, die onverbidde zijn geliefden keren. Zij staan als onbekeerden het zieleheil van Hans in de weg. Overladen met geselende woorden over zonde en straf moet Hans de 'geestelijke klim' op de geloofsladder op zijn sterfbed volbrengen. Het gaat immers om eeuwig vuur, of eeuwige lofprijzing.

In de meest intieme levensfase van een mens, mag je soms als pastor nabij zijn met woorden of een lied. Alleen op verzoek, dat wel! Wijlen Huub Oosterhuis hertaalde Psalm 62 met zachte, troostende woorden voor onrustige zielen. Niks wat bezeert of angst aanjaagt. Alleen maar Gods genadige nabijheid noemen.

'Wees stil, mijn zieltje, wees bij God. Zet je niet schrap, laat hem, de Rots, hij komt op zachte voeten en luistert'. En ook: 'Wees stil, wees bij God. Niet vergelden, niet oordelen zal hij, hij komt luisteren, hij wil begrijpen. Vriendschap.

Bedside Singers, geestelijk verzorgers, pastores en dominees, wanneer je genodigd wordt, kijk dan met je hart. Laat je raken. Zing een lied, bid, geef moed. Laat de ander voelen dat het goed is om verder te trekken. Dat er uiteindelijk voor ieder 'zieltje' een Thuis is, waar Vriendschap, Liefde en Barmhartigheid je nooit zullen ontbreken.

Gryt van der Galiën-Dorenbos is gepensioneerd kerkelijk werker. Ze woont sinds kort in Sneek

Meditatie Een open deur

'En het geschiedde in die dagen...'

Lucas 2:1 (en verder)

door da. Hilde Graafland

Een open deur, dat is het, dat oude Kerstverhaal.

Over keizer Augustus en de volkstelling. En over het Kind, dat geboren wordt en in een voederbak wordt gelegd, omdat er geen plaats was in het nachtverblijf.

Wie kent het niet?

We kunnen het onderhand wel dromen. Ja, een open deur.

Nu was voor God, gek genoeg, de deur dicht, die nacht. Er was geen plaats in de herberg. De herbergier wist natuurlijk ook niet, wie er aan de deur klopte...

Dat is natuurlijk het lastige. Dat God zo weinig van zichzelf laat zien.

Hij komt via dat hoogzwangere meisje naar de mensen toe. Zo onopvallend. Je kunt zo de deur dichthouden. Je kunt zo aan Hem voorbij.

Dat kon toen. Dat kan nog.

Want dat Kind in de kribbe uit dat overbekende verhaal. Moeten we daar wat mee?

Of mag het ook gewoon een mooi verhaal zijn dat past op zo'n feestelijke Kerstavond in een warme kerk en met mooie muziek? En daarna gaan we lekker naar huis en vieren we (hopelijk in een goed gezelschap) nog een fijn feest? Ja, dat mag. We moeten niks. God dringt zich niet zo op aan ons, dat we wel moeten.

Maar het zou wel jammer zijn. Als ook wij de deur voor Hem dichthouden. Aan Hem voorbij gaan, terwijl Hij zo dichtbij komt.

Hij diende zich toch aan

Intussen diende Hij zich toch aan, die nacht. Hij wordt geboren in een stal, of in een grot, of zoals ook wel wordt gedacht, op de binnen-

plaats van de herberg, waar de rijdieren verblijven.

Daar ligt dan opeens een kwetsbaar Kind... bereikbaar voor iedereen.

Over een open deur gesproken. Daar is geen deur. Iedereen kan er zo maar naar toe.

De herders vinden zonder problemen de weg, gewezen door de engelen. En daar staan ze, onhandig en groot, bij dat pasgeboren Kind. Ook de wijzen uit het oosten komen aan en vinden het Kind. Een ster schijnt boven de plaats. Ze kunnen zo naar binnen en bieden hun geschenken aan.

Ook wij kunnen naar Hem toe...

Al was er tot nu toe geen plaats voor Hem, en hield je Hem zonder erg buiten de deur. Hij dient zich aan, ook vandaag, in woord en lied. Zomaar, vlak voor je neus.

En Hij zegt ons, dat Zijn deur voor ons openstaat. Dat ons leven Hem ter harte gaat.

Dat Hij daarom gekomen is.

Wat doe jij? Blijf je toch liever staan bij de buitenkant van een lief en ontroerend verhaal? Of, ga je af op die open deur? Kom je binnen. En ga je door de knieën. En zing je mee met dat oude kerstlied:

*Ik kniel aan uwe kribbe neer,
Heer Jezus, gij mijn leven...*

Je bent van harte welkom!

God zet de deur wagenwijd open. De deur van zijn Vaderhart. Voor jou!

Gezegende Kerstdagen!

Da. Hilde Graafland is predikant van de Protestantse Gemeenten van Ternaard en Holwert

Week 51, 17 t/m 23 december

zondag	Jesaja 65:17-25
maandag	Psalm 80
dinsdag	2 Samuël 5:1-5
woensdag	2 Samuël 5:6-16
donderdag	2 Samuël 5:17-25
vrijdag	2 Samuël 6:1-11
zaterdag	2 Samuël 6:12-23

Week 52, 24 t/m 30 december

zondag	2 Samuël 7:1-16
maandag	2 Samuël 7:17-29
dinsdag	Psalm 96
woensdag	Openbaring 21:1-8
donderdag	Openbaring 21:9-27
vrijdag	Openbaring 22:1-11
zaterdag	Openbaring 22:12-21

Leesrooster

Week 1, 31 december t/m 6 januari

zondag	Psalm 45
maandag	Psalm 99
dinsdag	Maleachi 3:1-5
woensdag	Maleachi 3:6-12
donderdag	Psalm 72
vrijdag	Jesaja 60:1-9
zaterdag	Jesaja 60:10-22

Geandewei 23 - 2023
is een nummer
voor drie weken

Persoonlijk

Leven en geloven in de eindtijd

Eens belden twee Jehova's getuigen bij ons aan. Ik liet ze binnen en luisterde naar hun verhaal. Ze begonnen over de tekenen van de eindtijd zoals in de Bijbel beschreven: oorlogen, hongersnoden, moreel verval, aardbevingen, vervolging, valse messiassen. Elk van die tekenen koppelden ze aan de actualiteit en probeerden aan te tonen dat we er middenin zaten. Best wel somber allemaal. *door ds. Peter Smilde*

'Waarom vertelt u me dit,' vroeg ik. Het antwoord ben ik niet vergeten. Ze hoopten dat ik onder de indruk zou raken van de profetieën die nu in vervulling gaan, dat ik tot geloof zou komen en me misschien zou willen aansluiten bij de Jehova's getuigen.

Een eerlijk antwoord! Toch had ik er geen fijn gevoel over. Ze deden een beroep op mijn angstgevoelens. Ze spraken met een zekere sensatie over de verschrikkingen van de eindtijd en dat God het zo had beschikt. Ik kon weinig bewogenheid ontdekken met hen die getroffen werden door al die nare dingen. Ik proefde zelfs iets van defaitisme, zo van: zie je wel, het moet zo zijn, je kunt er niks aan doen en je hoeft er ook niks aan te doen.

We leven in een tijd die door velen als apocalyptisch wordt beleefd. De modellen die klimaatwetenschappers ons voorschilderen worden met de dag somberder. Het zal niet lang meer duren of de zee zal excessief en onomkeerbaar stijgen. Eind van deze eeuw zal het in Parijs 's zomers misschien wel 50 graden worden. Men heeft het zelfs over volksverhuizingen naar noordelijke werelddelen omdat er in het zuiden niet meer valt te leven. De migrantenstromen van nu zullen erbij verbleken. Apocalyptisch.

Maar ook de huidige oorlogen leiden tot een eindtijdgevoel. Poetin dreigt met kernbommen. De oorlog in Israël roept wereldwijd afschuw op, niet alleen door de pogrom van 7 oktober, maar ook door het grote aantal doden in Gaza. Op de achtergrond speelt de diepe tegenstelling tussen de islamitische wereld enerzijds en de 'christelijke' en 'joodse' wereld anderzijds.

Daarbij speelt nog iets anders: de Bijbel. Wordt er in de Bijbelse profetieën niet al gesproken over het volk van God, Israël, dat van alle kanten zal worden aangevallen? In Ezechiël 38 bijvoorbeeld proberen de legers van Gog, de vorst van Magog, Israël van de kaart te vegen, totdat de Heer zelf deze vijandelijke legers tegenhoudt en verslaat! Onlangs las ik een artikel van ds. Oscar Lohuis van 'Christenen voor Israël'. Hij ziet Ezechiël 38 nu vervuld worden. Leven we in de eindtijd?

Opvallende dingen

Dit soort eindtijdprofeten proberen onze tijd in bijbels perspectief te plaatsen. Daarbij vallen me een aantal dingen op:

1. Allereerst iets positiefs. Het positieve van deze apocalyptische kijk op de wereld is dat de Bijbel serieus genomen wordt. Als de Bijbel over de toekomst spreekt worden wij opgeroepen niet naïef te zijn. De toekomst gaat niet

*Als iedereen zijn geloof opgeeft,
zorg jij er dan voor
dat jouw olielampje blijft branden*

in een rechte lijn omhoog, want de duvel en zijn trawanten zijn er ook nog en zijn erop uit om Gods goede schepping te veranderen in een tohuwabohu. Wees niet naïef.

2. Wat ik echter problematisch vindt is dat men vaak sterk gericht is op angstige ontwikkelingen en inzoomt op angst. Ik geloof eerlijk gezegd niet dat Jezus mensen in beweging wil krijgen door angst op te roepen. Jezus bemoedigt mensen juist: 'Wees niet bang, ik ben bij je. Volg me.'

3. Echt problematisch vind ik het godsbeeld dat hierachter schuil gaat: alles wat in de geschiedenis - en in mijn leven - gebeurt is door God voorbestemd en gepredestineerd. Er is geen of nauwelijks ruimte voor vrijheid. De geschiedenis verloopt volgens een spoorboekje dat beschreven staat in de Bijbel. Daar kun je niets aan toedoen of afdoen. Je moet het alleen geloven en aanvaarden.

Eindtijd begon met Pinksteren

Allereerst iets over het wanneer van de tekenen van de eindtijd. Bedoelde Jezus in Matteüs 24 en Lucas 21 dat deze dingen in de verre toekomst zouden gaan gebeuren: oorlogen, hongersnoden, valse messiassen, vervolgingen, de vernietigingen van de tempel en zelfs sterren die op de aarde vallen. Of leefde Jezus zelf al in 'de eindtijd'? Jezus geeft dat niet precies aan, maar volgens Handelingen 2 is het einde der tijden al op de eerste Pinksterdag aangebroken: 'Aan het einde der tijdens, zegt God, zal ik mijn Geest uitgieten over al wat leeft.' Dat gebeurde in Jeruzalem vijftig dagen na Pasen. De heilige Geest is ons blijkbaar gegeven om staande te blijven in de eindtijd, die toen al begon.

Is het dan niet een beetje kortzichtig om te denken dat we nu pas in de eindtijd leven? Was het jaar 1350 minder eindtijd dan nu? Toen brak de pest uit en stierf een derde van de inwoners van Europa. Was de oorlog die Hitler (noem hem gerust Gog) ontketende

minder eindtijd dan nu? Met andere woorden: laten we een beetje nuchter zijn. We leven allang in de eindtijd.

En dan nog iets, en daarmee komen we tot de kern. Wat wilde Jezus bereiken met zijn rede over de eindtijd? Wilde Hij angst oproepen? Wilde Hij ons oproepen om het puzzelboekje van de geschiedenis te reconstrueren? Wilde Hij ons duidelijk maken dat wij aan de eindtijd niets positief of negatief kunnen bijdragen, en dat wij dus maar beter kunnen afwachten en onze talenten kunnen begraven in de grond?

Natuurlijk niet. Jezus roept zijn leerlingen op om niet verbaasd te zijn als de tegenkrachten zich samenballen tegen zijn Koninkrijk en dat ook hun levens bedreigd zullen worden (is ook gebeurd). Raak dan niet in paniek, zegt hij (Lukas 21:9), maar houd stand. De woorden standhouden en standvastigheid klinken om de haverklap in Matteüs 24 en Lucas 21. Als je vervolgd wordt, kruip dan niet weg, maar blijf getuigen van Mij (Lukas 21:13). Als de mensen om je heen vluchten in dronkenschap omdat het allemaal niets meer uitmaakt, blijf jij dan nuchter, dienstbaar en hulpvaardig (Matteüs 24:45). Als iedereen zijn geloof opgeeft (want waar is God?), zorg jij er dan voor dat jouw olielampje blijft branden en kom op voor vreemdelingen of welke 'minsten van mijn broeders' dan ook (Matteüs 25). En dan nog iets: houd je niet bezig met rekenen en puzzelen wanneer dat allemaal gaat gebeuren (Matteüs 24:36), want in tijden van duisternis heb Ik geen mensen nodig die zich vastbijten in de duisternis, maar mensen die juist een kaarsje aansteken. Kortom: Volhard! Houd moed en heb lief, want Ik kom spoedig!

En dat is nu precies de boodschap van Advent en Kerst.

*ds. Peter Smilde is predikant van de
Protestantse Gemeente te Drachten
en redactielid van Geandeweï*

Byldspraak - Willem Wilstra

Flechtlingen

Soenen wy straks mei it krystfeest de moaie lieten noch wol út folle boarst en mei drûge eagen sjonge kinne? Sa sjocht it der no net nei út, mei al dy slimme bylden út de oarlochsgebieten wei. 'De grize giet ús oer de grouwe' fan al dy slachtoffers. Lykwols is it yn sokke gefjochten earder wol bard, dat de wapens in skoftsje dellein waarden en de soldaten it *Stille nacht* songen... en wy *O Kindeke klein - o Kindeke teer*. En dan al dy minsken dy't op 'e flecht binne. Dat binne saken dy't ús fan tichteby reitsje en om oplossings freegje. Ek yn dit 'bêste lân fan d' ierde' is it net alles 'pais en vree'.

Sa siet ik te pikerjen om in gaadlike Byldspraak foar it krystnûmer te meitsjen. En dat kaam dan ek wer wûnder goed op myn paad. Op ferkenning yn Elburg by in eksposysje fan Bibelske sânskulptueren haw ik

dizze beide foto's makke oer de earste libbensjierren fan Jezus. Op de foarside de hulde en oanbidding fan de magiërs (trije keningen) út it easten oan de Keningssoan Jezus. Djoere gesinken foar it bern. Dat noaske kening Herodus net en hy liet útsykje wêr't Jezus dan berne wie. Net om Him ek te earjen, mar om Him te deadzjen. De magiërs koenen him dat fertelle... mar God grypte yn. Yn in dream krigen sy opdracht om in oare wei werom te nimmen sadat kening Herodus bûten spul stie. Mar hy soe him wreke troch it moardzjen fan in grut tal jonkjes út Bethlehem en omkriten.

Joazef krige yn in dream in sinjaal fan God om te flechtsjen nei Egypte. Salang at kening Herodus libje soe moasten sy dêr bliuwe. De reis sil wol oer lân gien wêze en sels troch – as ik de âlde kaarten der op neisjoch – wat no de Gazastripe neamd wurdt... De keunstners fan de sânblyden hawwe dizze skiednis wûnderlik genôch útbylde yn in âld skip, sa't it hjoed de dei ek wol bart mei de flechtlingen. Mei sels in swimfest yn 'e balken.

De foto's binne dus makke yn in eksposysje fan sânskulptueren yn Elburg. Yn in hiel grutte loads fan 5000 kante meter mei 4000 kúb sân út de Markermar binne sa'n 300 Bibelske bylden te sjen. Sân dagen yn de wike iepen. De plannen binne dat wy oare maitiid mei in bus fol folk út Drachten dêr hinne sille.

Reactie op column in Geandewei 21 - 2023

Wat heeft de jeugd nu (nodig)?

De uitspraak 'de jeugd heeft de toekomst' in de column van Robert Colijn in Geandewei 21 is inderdaad een lege huls. Hij dekt de lading alleen op die manier, dat de volwassenen het nu 'voor het zeggen hebben' en dat we mogen verwachten dat de jongeren dat op hun beurt eens hebben: als ze zélf de volwassenen zijn, dus... Dat was tenminste eeuwenlang de gang van zaken en dat hoort bij een normale opvoeding in een maatschappij. De jeugd werd op die toekomst voorbereid aan de hand van de ouders, grootouders en heel de (kerkelijke) gemeenschap waarbinnen ze opgroeide.

door Nelleke Berntsen

Langzamerhand is echter de jeugd het middelpunt van het universum geworden, lijkt het wel. Ze krijgt oneindige ruimtes om zich op allerlei manieren te ontwikkelen - en de maatschappij moet zich er maar omheen vouwen. Onnodig te zeggen dat op deze manier uiteindelijk niemand tot zijn of haar recht komt. Niet de jeugd, die het nog niet kan overzien en juist goede voorbeelden nodig heeft. En niet de volwassenen en ouderen die alsmaar opschuiven, om de jeugd zo veel ruimte te geven.

Wat de kerk betreft komt daar nog bij dat we elkaar ook nog eens de kerk uitschuiven, op deze manier. Want ouderen zijn in de doorsnee Protestantse Kerken zeer ruim vertegenwoordigd. Jongeren daarentegen zijn zeer mondjesmaat aanwezig. Wat ik steeds meer zie, is dat kerken alles uit de kast halen om die jongeren binnen de kerk te houden.

Robert Colijn denkt daarbij zelfs, dat het zou helpen als ze de helft van de diensten zouden mogen bepalen, dus om en om. Dat is niet erg

in evenwicht, denk ik dan. Robert vraagt bovendien of de jeugd het anders mag doen, dan 'hoe we het al eeuwen doen'. Nou doen we het in de kerken al heel lang heel anders dan we het eeuwen geleden deden, dacht ik zo. Nog geen eeuw geleden werd er inderdaad verwacht dat kinderen keurig en stil de kerkdienst uitzaten, naar catechisatie gingen en belijdenis deden. Maar er zijn al vele tientallen jaren jeugddiensten, clubs (waar bepaald meer gedaan wordt dan zingen, knutselen en naar verhalen luisteren), gezamenlijke maal-

Oer de kânsel fan Kimswert (3)

De ljedder oan 'e himel ta

In tige bysûndere kânsel is te finen yn de Laurentiustsjerke fan Kimswert, in doarpke tichte-by de havenstêd Harns. Dy houten preekstoel út it jier 1695 hat fiif panelen en op elts paneel is in bibelsk ferhaal ôfbylde. Hjoed giet it oer it tredde paneel. *troch Tonko Ufkes*

Ek op it tredde paneel op 'e kânsel fan Kimswert stiet in ferhaal út it bibelboek Genesis ôfbylde: de dream fan Jakob en de himelske ljedder. Neffens it ûnderskrift rêst Jakob út, mar it liket net allinne mar útrêsten fan de reis. Nee, Jakob is op 'e flecht, op de flecht foar syn broer Ezau, foar himsels en foar syn takomst. It ferhaal fan de twilling Ezau en Jakob begjint al ier yn 'e tiid, want noch foar har berte 'stompten dy twa hurd tsjin inoar oan'. En fan de Hear sels kriget Rebekka útlis; har jonges binne ûngelyk, 'twa folken binne yn dyn skurte' en 'de âldste sil de jongste tsjinje'.

Dochs liket it der wol op dat Rebekka en foaral har soan Jakob dat net leauwe kinne. En op in handige wize wurdt it rjocht fan de âldste stellen. It wurdt omruile foar in board reade sop en handich wurdt letter ek de seine dy 't dêr by heart stellen.

It tredde paneel fan de kânsel fertelt hoe't it Jacob fergien is nei dizze streken. Hy rêst, hy sliept, hy is skjûn te 'n ein. En hy dreamt: Jakob sjocht in ljedder, dy 't fan 'e grûn ôf oan de himel takomt en ingelen gongen dêr by op en del. Dit byld is op it paneel te sjen; Jakob sliept mei ien hân ûnder syn holle en efter him stiet de ljedder mei trije ingelen der op.

Yn it bibelferhaal sjocht Jakob ek de Hear, de Hear dy 't tasein hat dat Jakob de stamheit wurdt, de opfolger fan Abraham en Izaäk, dat hy it rjocht fan de âldste al hat. It rjocht dat hy foar syn berte al kriget en wer 't hy - ûnnedich - syn broer Ezau en syn heit foar bedragen hie. Jakob krijt gjin straf foar syn bedroch, nee, de ea beloofde seine wurdt troch de Hear herhelle. En ek Jakob seit trouw ta oan de Hear en neamt dat plak fan 'e dream : Betel, hûs fan God.

Dernei giet it ferhaal fierder, mei it troch gean as in bysûndere echo om beide broers Jakob en Ezau hinne en draait it ferhaal fierder om beide susters Lea en Rachel. It wurdt op 'e nij in ferhaal oer de âldste en de jongste, oer it rjocht fan de âldste en oer rûzje. En dochs: letter op de reis fan Jakob en syn hiele gesin nei it ûnthjitten lân kriget Jakob krekt yn Betel syn nije namme: Israël.

Tonko Ufkes is ûnder oare histoarikus, dichter en skriuwer. Dizze rige stie earder yn it Nederlânsk yn it blêd Kerk in Stad

'Jakob rustende tot Lus droomt 't op en neder dalen der engelen'

Hulp bij het vinden van de samenhang tussen de panelen gaf Reindert Graaff, de foto's zijn gemaakt door Jan Bos, de vertaling in het Fries is van Cor Hofstra.

tijden, reizen, biblio-drama, try-outs enz. En de meeste kerken hebben allerlei projecten, liedjes en wat al niet meer voor de tijden van het kerkelijk jaar die in de diensten ruimschoots aan de orde komen. Ze zijn ontwikkeld, vanuit wat jongeren nodig zouden hebben. Echter: ik kom geregeld in kerken waar voor één, twee of drie kinderen zoiets opge- tuigd wordt...

Ik denk dat we gewoon onder ogen moeten zien, dat we in deze tijd met 'gelikte' kerk-

diensten en allerlei vernieuwingen geen indruk meer kunnen maken op onze (op dat gebied zeer verwende) jongeren. Maar we jagen er wel de ouderen mee de kerk uit... De titel van het aangehaalde boek *Samen jong* is voor mij dan ook een voorbeeld van deze eenzijdigheid: juist de verscheidenheid in leeftijd en beleving kan een voorbeeld zijn voor jongeren, als het vanuit een oprecht beleefd geloof gebeurt.

Want – inderdaad – wat zou het mooi zijn als

alle generaties zich in de kerk thuis zouden voelen en zichzelf zouden kunnen zijn! Dat blijft moeilijk in onze gebroken schepping, maar kan slechts vanuit een echt doorleefd geloof, waarvan (door kerkgangers in verschillende leeftijden) getuigd wordt in woord en daad. Jongeren zijn gevoelig voor zulke echtheid. Dáár ligt een opgave voor ieder van ons! En het hangt er daarbij niet van af, hoe 'jong' men is, hoe modern de liedjes zijn, of hoe eigentijds de muziek is.

Achtergrond

De onzekere oorsprong van het Kerstfeest

Al eeuwen wordt op 25 december de geboorte van Jezus gevierd. Toch was dat in het begin van het christendom niet zo. Hoe is het Kerstfeest dan op de kerkelijke kalender gekomen? Het is gemakkelijker die vraag te stellen dan hem te beantwoorden! Veel is en blijft onzeker. Wel staat het vast dat in de vierde eeuw van onze jaartelling het Kerstfeest is ingevoerd. Maar hoe is dat begonnen? *door Riemer Roukema*

De evangeliën vertellen niets over de dag waarop, of het jaargetijde waarin Jezus is geboren. Aan het einde van de tweede eeuw circuleerden daarvoor wel allerlei data. Genoemd worden 6 of 8 januari, 25 of 28 maart, 19/20 april, 20 mei en 28 augustus. Op 6 januari zijn de oosterse kerken later Jezus' doop gaan vieren, maar ook wel zijn geboorte. Die dag wordt daar nog steeds uitbundig gevierd.

Een andere datum die is komen bovendrijven is 25 december. Hoe heeft men daartoe besloten? Hiervoor zijn twee veronderstellingen geopperd. De eerste knoopt aan bij de Paasdatum die de kerk aanvankelijk aanhield, 25 maart. Die dag komt overeen met 14 Nisan, waarop het joodse Pascha ofwel Pèsach wordt gevierd. De 25ste maart gold bovendien als het begin van de lente. Volgens een onbewezen theorie stierven belangrijke personen op hun geboortedag. Maar Jezus zou hierop een uitzondering zijn. Hij zou zijn gestorven op de dag waarop hij bij Maria was verwekt door de Heilige Geest. Haar zwangerschap duurde negen maanden. Tellen we door, dan viel Jezus' geboorte op 25 december.

Associatie met de zon

Waarom was het aantrekkelijk om Jezus' geboorte op 25 december te stellen? Die dag gold als het begin van de winter. Daarna begonnen de dagen weer langer te worden. De zon krijgt dan dus weer meer kracht. De oudtestamentische profeet Maleachi sprak (in 3:20) over de 'zon van de gerechtigheid' die stralend zou opgaan. Christenen lazen hierin een profetie van de komst van Jezus. Hij zou immers zijn licht over de wereld laten schijnen (zie Matteüs 4:16; Johannes 1:9 en 8:12; Lied 967).

De oude priester Zacharias zei over de komende Verslosser ook zo iets: 'Dankzij de liefdevolle barmhartigheid van onze God zal het stralende licht uit de hemel zich over ons ontfermen' (Lucas 1:78). In die lijn sprak de oude Simeon over 'een licht dat geopenbaard wordt

De oude priester Zacharias zei over de komende Verslosser: 'Dankzij de liefdevolle barmhartigheid van onze God zal het stralende licht uit de hemel zich over ons ontfermen' (Lucas 1:78)

aan de heidenen' (Lucas 2:32). Zo werd Jezus geassocieerd met de zon. Dat vanaf 25 december de zon weer in kracht toenam, was een mooi symbool voor Jezus' komst.

Nu komt de tweede veronderstelling over de oorsprong van Jezus' geboortefeest. Dat vanaf 25 december de dagen weer gaan lengen, gold natuurlijk voor alle mensen. Voor veel niet-christelijke volken was de zon een godheid. Uit het oosten namen Romeinse soldaten de verering van Mithras over, een god van het licht en de waarheid. Hij heette ook wel 'de onoverwonnen Zon'. Zijn geboorte werd gevierd op 25 december! Niet vreemd, want dat was de dag waarna de zon weer in kracht toenam.

Vermoedelijk begon de kerk in Rome in de jaren 330 Jezus' geboorte op 25 december te vieren. Maar hoe dat in zijn werk is gegaan, is in nevelen gehuld. Wilde de kerk in Rome een alternatief bieden voor het Mithras-feest? Of

voor een ander zonnefeest op midwinterdag? Zekerheid is hierover niet te krijgen. Maar het ligt voor de hand dat er een verband is tussen de zonnefeesten op die dag en het Kerstfeest. De christenen lazen immers in de Bijbel dat Christus de zon van gerechtigheid was. En misschien geloofde men dat hij was verwekt op de dag waarop hij later was gekruisigd, 25 maart. Ook daarmee kwam je immers op 25 december als zijn geboortedag uit.

Zoals gezegd, dit zijn veronderstellingen. Maar één ding staat vast. In het westelijk deel van het Romeinse rijk begon vóór 350 de viering van Jezus' geboorte op 25 december. Daarna verspreidde dit feest zich verder over het Romeinse Rijk. Vanaf de jaren 380 werd deze feestdag in het Griekstalige oosten van het Romeinse Rijk overgenomen. Jezus' geboorte werd daar toen niet meer op 6 januari herdacht, maar op 25 december. Wij weten niet beter of we vieren dan het Kerstfeest, maar helemaal vanzelfsprekend is dat niet!

Hoofdredacteur:

Arjen Bakker
Romptastrjitte 15
9036 PK Menaam
T. (0518) 750 276
E. redactie@geandewei.nl

*Niet voor opgave en opzeggen
abonnementen, u vindt de contactper-
soon hiervoor bij de berichten van uw
eigen gemeente*

Advertenties:

Media advies Theo Wijbenga
T. (06) 51426179 (8:30 - 13:00 u.)
E. advies@theowijbenga.nl

Familieberichten:

Jaap Hoogenboom
T. (0592) 785 484
E. info@hoogenboom-
communicatie.nl

Kopij algemeen deel:

uiterlijk 15 dagen voor verschijnen
naar redactie@geandewei.nl

Vormgeving, druk, post- en digitale abonnementen:

Dekker Creatieve Media en Druk,
E. administratie@geandewei.nl

Persoonlijk Op het nieuwe jaar

Het lied dat altijd bij 31 december hoorde is 'Uren, dagen, maanden, jaren'. Maar dit gezang uit het jaar 1807 zal op oudejaarsdag niet in een Friese kerk klinken, want het mag eigenlijk niet meer gezongen worden. Daarom kwam het in 1973 niet in het *Liedboek voor de Kerken* en ook in het nieuwste *Liedboek* uit 2013 staat het niet.

Lang werden in de Hervormde en Gereformeerde Kerken slechts Psalmen gezongen en hooguit tijdens de feestdagen een Lied. Toch, rond de nieuwe Psalmberijming in 1773 gingen de eerste stemmen op om ook een gezangbundel samen te stellen. In 1803 begon een commissie met het uitzoeken van bruikbare gezangen. Voorzitter van deze commissie werd dominee/dichter Ahasverus van den Berg, een man die daarvoor meegewerkt had aan de Psalmberijming. Behalve bestaande liederen werden er ook nieuwe gemaakt door tekstdichters zoals Hieronymus van Alphen, Willem Bilderdijk en Rhijnvis Feith. Eind 1806 was de selectie klaar; een bundel met 192 gezangen zou weldra verschijnen. Vanaf 1807 konden deze *Evangelische Gezangen* in alle kerken gebruikt worden. Maar er was veel weerstand, zeker in het begin: Het gewone kerkvolk, de kerkenraden en de dominees waren vooral gewend aan Psalmen en bleken soms totaal tegen het zingen van gezangen te zijn. Zo vond Hendrik de Cock, de man van de Afscheiding, in 1834 de gezangen 'strijdig met Gods Woord: een Gode onbehagend getier (...), een geheel van 192 Sirenische minneliederden, geschikt om de Hervormden, al zingende van de zaligmakende leer af te scheuren.'

Op het nieuwe jaar

Eén van de nieuwe liederen in *Evangelische Gezangen* was nr. 160, een gezang bedoeld voor oudejaarsdag: 'Uren, dagen, maanden, jaren'. De tekst was geschreven door Rhijnvis Feith (1753-1824) uit Zwolle en het stond in 1805 al in zijn eigen bundeltje: *Proeve van eenige gezangen enz.* Het leek net of het hele land op dit lied had gewacht! Het werd later ook opgenomen in *Kun je nog zingen, zing dan mee*, een zangbundel die door de jaren heen steeds herdrukt werd [in 1986 verscheen de 41e druk] en in de *Hervormde Bundel* uit 1938 met 308 gezangen. Alle 6 coupletten zijn daarin te vinden als nr. 292.

Maar de tijd ging door, het denken werd anders en dat is duidelijk te zien in het *Liedboek voor de Kerken* uit 1973: na de 150 Psalmen volgen haast 500 Gezangen, maar er is geen

foto: Klaas Pieterman

plaats voor het oudejaarslied van Rhijnvis Feith. In het *Liedboek. Zingen en bidden in huis en kerk* uit 2013 dat nu algemeen gebruikt wordt, staan na de Psalmen zelfs ruim 850 gezangen, maar geen 'Uren, dagen, maanden, jaren.' En waarschijnlijk komt dat door één regel: 'Schoon 't ons toegerekend blijft!'

Schoon 't ons toegerekend blijft

Het is een lastig woord, een zwaar woord, dat 'toegerekend', en zeker in de versregel: 'Al het heden wordt verleden,

schoon 't ons toegerekend blijft!'

Misschien zoeken wij in de kerk en in het geloof vooral hulp, troost, begrip, steun. Het woord 'toegerekend' doet denken aan schuld en straf, straf voor zonde, voor verkeerde dingen. En alles rond straf, daar willen we liever niet meer aan denken, daar willen we niets meer over horen... En dus willen we daar ook niet over zingen. Zeker een gezang dat bedoeld is voor oudejaarsdag - en dus voor het terugkijken op het voorbij gegleden jaar - moet niet gaan over schuld of straf of over wat fout ging.

Misschien zit het zo.

Het verleden hoort bij ons

Toch, het woord 'toegerekend' gaat over het verleden dat bij ons hoort; gebeurtenissen die nog steeds een rol spelen in ons leven. Die we al onze levensdagen meedragen - of we nu willen of niet. Die we zelf meedragen als klein mensje en die we meedragen als hele mensheid. De afgelopen jaren zijn we erachter gekomen dat (bijvoorbeeld) de Tweede Wereldoorlog en het slavernijverleden doorwerken tot aan nu en wellicht door moeten werken tot aan nu: omdat we eruit kunnen leren, omdat het nooit weer mag gebeuren. Sommige gebeurtenissen zijn een deel van ons: ook in 2023 en ook in 2024 en verder, veel verder. Eigenlijk net zoals wij mooie gebeurtenissen uit het verleden tot in het heden met ons meedragen, het nieuwe jaar in, tot ver de toekomst in. Misschien zag Rhijnvis Feith het toch goed toen hij schreef: 'Al het heden wordt verleden, schoon 't ons toegerekend blijft!'

Diversen

Vocalibre uit Drachten zingt in Huizum, zondag 17 december

In aanloop naar kerst opent Cultuurpodium Dorpskerk Huizum op zondag 17 december de deuren voor Vocaal Ensemble Vocalibre uit Drachten. Het koor brengt een mix van vroegbarok en negentiende-eeuwse traditie, gelardeerd met enkele 'kaarslichtliederen'. Vocalibre staat dit keer onder leiding van Marnix Verkamman en zingt zowel a capella als begeleid door Jochem Schuurman, die ook solo leert. Het concert begint om 15 uur. Kaarten aan de kassa of via dorpskerkhuizum.nl

19 december: Kerstsamenzang Friesch Dagblad in Leeuwarden

De Kerstsamenzang van het *Friesch Dagblad* in de Leeuwarder Grote of Jacobijnerkerk is dit jaar op dinsdag 19 december. Het Leeuwarder Kamerkoor werkt mee, net als stadsorganist Theo Jellema en de nieuwe classispredikant Riemer Praamsma. Hij spreekt over het thema vrede. Na afloop is er gelegenheid om samen warme chocolademelk te drinken. Aanvang is 19.30 uur. Er is plek voor maximaal 550 bezoekers. De entree is gratis, maar kaarten moeten wel gereserveerd worden via frieschdagblad.nl/kerstsamenzang of via een e-mail naar secretariaat@frieschdagblad.nl.

Open College Theologische Vorming Sneek op 9 januari

De cursus Theologische Vorming in Sneek heeft op dinsdag 9 januari om 20.00 uur een open college door docent dr. Sytze Ypma. Hij zal spreken over het onderwerp 'De aarde is rond en de schepping is vierkant'. Naast de cursisten zijn belangstellenden van harte welkom. Zij betalen 5 euro voor hun deelname. De locatie is csg Bogerman aan de Hemdijk 2 (tweede ingang). Zie voor meer informatie over de cursus www.tvg-sneek.nl.

*'Hoe welkom is de vreugdebode
die over de bergen komt aangesneld,
die vrede aankondigt
en goed nieuws brengt...'
(Jesaja 52:7, NBV21)*

Goed nieuws

Advent is de tijd van het kerkelijk jaar die voor mijn idee nog het beste past bij onze eigen tijd. We zien uit naar goed nieuws terwijl de wereld om ons heen steeds meer in de greep komt van duisternis en kilte. Voor even brengt het kerstkind licht in huis, maar zodra de kerstboom weer op zolder staat zakken we weg in de winterblues. Hoe houd je het verlangen levend?

De goede raad in deze brief mag u zien als kleine kaarsjes die dat vlammetje van hoop willen dragen. Voor de grotere kaarsen verwijs ik u naar één van de vele mooie diensten bij u in dorp of stad. Wellicht dat daar één voorzichtig de kansel beklimt, met u om vrede bidt en eerbiedig iets stamelt van goed nieuws, eeuwenoud en lang verwacht.

Goed plan

Op de "Dag van de Duurzaamheid", dinsdag 10 oktober, hebben tien kerkelijke gemeenten het 'Convenant Groene Kerken Leeuwarden-Ljouwert' getekend. Zij gaan samen aan de slag met thema's van de 'Groene-kerkbeweging' zoals warme-truienzondag, mobiliteit, geldbeheer en een groen beleidsplan (zie: www.groenekerken.nl). Deze tien geloofsgemeenschappen komen twee keer per jaar samen om elkaar te stimuleren steeds één nieuwe groene doelstelling op te pakken om "een tandje duurzamer" te gaan leven. Immers: Samen komen wij verder!

Wij mensen zijn partners in Gods voortdurende scheppingswerk. Het scheppen bestaat uit twee fasen: 1) in gedachten en 2) in de praktijk. De eerste fase slaan we gemakkelijk over, maar juist nu is het belangrijk om samen na te denken over de verduurzaming van onze maatschappij. Bijvoorbeeld aan de hand van het boekje van Martine Vonk "Genieten van genoeg", dat ook gebruikt is voor een Micha-zondag (www.michanederland.nl). Voor de komende 40-dagentijd wordt in het kader van het Convenant een project voorbereid: "Plastic Vrij Vasten". De bewustwording over wegwerp-plastics en hergebruik van materialen kan gevoed worden door informatie over de plastic-soep, maar ook door een afvalraap-wandeling of een textiel-repair-café en met behulp van recepten voor een plastic-vrije smul-maaltijd.

Meer info: www.geloveninleeuwarden.nl

Alex Riemersma,
secretaris Geloven in Leeuwarden

Goede middag

U heeft vast wel eens van Kliederkerk gehoord. Het komt uit Engeland en heet daar Messy Church. Ik moet daarbij altijd denken aan Eton Mess: een toetje van kapot gevallen schuimtaart wat er juist door al die brokken heerlijk uitziet. Zo gaat dat ook bij Kliederkerk: een wirwar van activiteiten waar uiteindelijk een prachtige lijn in blijkt te zitten. In Tjalleberd – De Knipe maken ze hier hun eigen programma's voor en nu ook één om buiten Kliederkerk te vieren. De kinderen lopen met hun ouders een route in het bos van 2 km en ondertussen doen ze opdrachten, een spel, luisterden ze naar een lied/verhaal door een QR code te scannen. De leiding heeft ook een instructiefilmje gemaakt voor de app en facebook. Dit materiaal is allemaal op te vragen, maar waarschijnlijker is het aardiger om het eerst een keer ter plekke te verkennen. U kunt hiervoor contact opnemen met limkjeschreur@gmail.com.

Goed idee

Hierboven las u al van twee mooie initiatieven, die wat mij betreft navolging verdienen in alle hoeken van de classis. Zulke ideeën zijn er vast nog meer, ik nodig u graag uit om ze in te sturen. We kunnen ze vast niet allemaal plaatsen, maar wie weet dat in de volgende nieuwsbrief een idee uit uw gemeente staat. U weet wel: als een kaarsje dat heel bescheiden het vlammetje van hoop wil dragen. Hier komen er nog twee, al zijn die eerlijk gezegd een stuk zakelijker van aard. Maar ook dat hoort bij het samen gemeente zijn.

Goede papieren

Stel: je wilt als diaconie of CvK een subsidie aanvragen of een bankrekening wijzigen. Bij de balie zullen ze vragen of u wel de juiste man of vrouw bent om dat namens de kerk te doen. En hoe toon je dat dan aan? Welke documenten heb je daarvoor nodig? Onze scriba heeft dit voor u uitgezocht:

- Eerst vraagt u als gemeente of diaconie bij het landelijk dienstencentrum een 'verklaring van rechtspersoonlijkheid' aan. Die sturen ze u per mail toe.

- Vervolgens maakt u een kopie van de kerkenraadsnotulen waarin de benoeming van voorzitter en secretaris van het betreffende college (met hun namen) is vastgelegd.

- Met deze beide documenten gaat u naar de balie van bank of gemeentehuis.

Wordt er ook naar het KvK-nummer gevraagd? Elke gemeente en elke diaconie heeft er één. Dit is gemakkelijk te vinden op de site van de KvK. U kunt hier niet het nummer van de landelijke kerk voor gebruiken.

Zie verder de rubriek 'veel gestelde vragen' op de site van de PKN.

Goed bekend

Het mobiliteitsbureau voor predikanten en kerkelijk werkers helpt gemeentes bij het vinden van een goede voorganger. Ze hebben daar wel de juiste gegevens voor nodig, en daarvoor hebben ze een mooie database aangelegd. Collega's zullen die kennen onder de naam extranet. Om gemeentes goed van dienst te zijn is het van belang dat die gegevens actueel blijven. Dat geldt ook als een predikant tijdelijk niet beroepbaar wil zijn: elke predikant die ergens langer dan vier jaar staat is dat immers in principe wel. Geef daarom met regelmaat de stand van zaken door met het formulier op protestantsekerk.nl/beroepingswerk/beroepingswerk-predikant.

Goede woorden

Het YKFE, Yntertsjerkelike Kommissje foar de Fryske Earetsjinst, deed op de classis een dringend appel op ons om het Frysk in ere te houden. En tot mijn verrassing hebben zich maar liefst vier vertalers aangemeld om ook onze nieuwsbrief voortaan in twee talen te laten verschijnen. Uw kerkenraad krijgt beide edities, en aan hen is de keus welke ze met u delen. Op de website van de classis vindt u ze allebei.

Goede wensen

Bij een nieuwsbrief die doorgaans slechts via omwegen z'n lezers bereikt weet je nooit of je net te vroeg of net te laat bent. Maar goede wensen mogen altijd. Ik bid en wens u toe dat het verlangen van Advent naar werkelijk Goed Nieuws voor hen die leven in de duisternis van oorlog en dreigende natuurrampen en persoonlijk verdriet – dat bij ons allen het vlammetje van hoop ook na Advent en Kerst zal blijven branden om het nieuwe jaar écht een Nieuw Jaar te laten zijn.

Met hartelijke groet,

*ds. Riemer Praamsma
uw classispredikant*

**Mededelingen voor het volgend nummer
(24 januari) graag inleveren vóór 17 januari**

Geandewei neemt voortaan de nieuwsbrief van Classis Fryslân integraal over zodat die niet los verspreid hoeft te worden door de aangesloten gemeenten. De inhoud valt buiten de verantwoordelijkheid van de redactie

Scriba: Hanneke Dijkstra | 0512-363548 | classisfryslan@gmail.com

Classispredikant: ds. Riemer Praamsma | 06-58013225 | r.praamsma@protestantsekerk.nl